

کمیته ملی حافظه جهانی

برگ پیشنهاد ثبت اثر در حافظه جهانی ایران

مجموعه اسناد تشکیلات اداری آستان قدس رضوی در دوره صفویه

بخش الف) خلاصه‌ای از نکات برجسته و مهم

۱. ذکر دلایل منحصر به فرد بودن و اهمیت اثر معرفی شده به صورت خلاصه

آستان قدس رضوی از قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین مراکز خیریه در دنیاست که تاریخ نگهداری اسناد و مدارک در آن حداقل به سال ۳۲۷ ه.ق. (۹۳۸ م.) برمی‌گردد. این نهاد مذهبی هم اکنون دارای بیش از ۱۰۰۰۰ کارمند رسمی، صد موسسه اقتصادی، کتابخانه بزرگ با ۶۰ هزار نسخه خطی، مرکز اسناد با شش میلیون برگ سند، دو دانشگاه، یک مرکز بزرگ مطالعات اسلامی و غیره می‌باشد.

در اوایل دوره صفویه به دلیل افزایش وقف زمینها و مزارع و نیاز به یک نظام مدیریتی گسترده‌تر، تشکیلات اداری این مرکز بزرگ خیریه از صورت ساده اولیه به مجموعه بزرگ اداری گسترش یافت. مجموعه اسنادی که برای ثبت معرفی می‌شود، مجموعه اسناد تشکیلات اداری این نهاد بزرگ وقفی در دوره صفویه است. این مجموعه مشتمل بر ۶۹ هزار صفحه و مربوط به سالهای ۱۰۰۰ق/ ۱۵۹۱م تا ۱۱۴۸ق/ ۱۷۳۵م است. این اسناد به علت تنوع و گستردگی موقوفات، محدوده جغرافیایی ایران و افغانستان خصوصا خراسان را در برمی‌گیرد و از منظم‌ترین و بزرگ‌ترین مجموعه اسناد باقیمانده از یک تشکیلات اداری در این دوره است. آستان قدس رضوی علاوه بر حرم مطهر، دارالشفاء، شربتخانه، خزانه، مدرسه علمیه، کتابخانه و مهمانسرا را در بر می‌گرفت.

این اسناد از لحاظ موضوعی حداقل به پنج دسته تقسیم می‌شود:

- الف) اجتماعی: موضوعاتی همچون سیل، زلزله، خشکسالی، وضعیت معیشت مردم و مشاغل عمومی؛
- ب) اداری و مالی: حقوق و مزایای کارکنان، القاب و مناصب، رقبها، برات، پروانچه، حکم، شجره، طومار، مبیعه‌نامه، استشهادنامه، اوارجه (درآمدها)، توجیها (پرداختها)، روزنامهچه (دفتر ثبت وقایع روزانه در یک مجموعه)؛
- ج) اقتصادی و کشاورزی: روابط بین مالک و زارع و اصطلاحات مرتبط با آن مانند نقصان (کمبود یا از کارافتادگی موقت)، تعطیل (از کار افتادگی طولانی مانند خرابی آسیاب)، مبیعه‌نامه (خرید و فروش)، مصالحه‌نامه (واگذاری)، عشر و دهنیم (پرداخت یک دهم درآمد)، سیورغال (واگذاری درآمد یا مالیات یک منطقه)، تسعیرنامهچه (برآورد قیمت اجناس)؛

د) نظامی: مشاغل نظامی، حقوق نظامیان و تمشیت امور مرزها؛

ه) مذهبی: مدارس علمیه، روحانیون و اسناد سادات و مشایخ.

۲. معرفی و توصیف اثر انتخابی

۲/۱. نام و اطلاعات کامل مربوط به هویت اثر ذکرشود

اسناد تشکیلات اداری آستان قدس در دوره صفویه

این مجموعه شامل ۶۹ هزار صفحه سند از زمان شاه عباس اول در سال ۹۹۸ق. / ۱۵۸۹م. تا زمان شاه عباس سوم در سال ۱۱۴۸ق. / ۱۷۳۵م. است. این اسناد در قالب دفاتر کلی اوارجه، توجیها، روزنامهچه شکل گرفته و هر یک به گروه‌های متعددی تقسیم می‌گردد که از لحاظ سازمانی باارزش می‌باشد. کاغذ اسناد نخودی و در قطع ۱۵ سانتیمتر در ۲۰ سانتیمتر است و بسیاری از آنها به شیوه نگارش اسناد مالی دیوانی به خط سیاق است.

۲/۲. توصیف اثر به صورت کامل و واضح ضمیمه‌شود.

مجموعه اسناد دوره صفویه آستان قدس در برگیرنده اطلاعات اداری، اجتماعی، اقتصادی، کشاورزی، وقف و دیگر موضوعات مذهبی است. این مجموعه، تصویری از مشهد در خراسان بزرگ و حیات اجتماعی دوره صفویه ارائه می‌دهد.

در آن دوران متولی به عنوان رئیس تشکیلات آستان قدس، نائب مستقیم شاه صفوی بود و کلیه امور را به نیابت از او اداره می‌کرد و تعاملات گوناگونی با سایر نمایندگان حکومتی و مذهبی مانند قاضی، شیخ‌الاسلام و بیگلربیگی در منطقه داشت. اهمیت نقش متولی و جایگاه خراسان در حوزه شرق کشور به‌ویژه آسیای مرکزی موجب شد، اسناد با ارزشی در زمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، نظامی و غیره به‌وجود آید و به دلیل اهمیت آستان قدس در این مرکز نگهداری شود.

به عبارت دیگر این مجموعه مذهبی نماینده قدرت و نفوذ شاه در شرق ایران بود که پرداخت حقوق نظامیان در برخی مقاطع زمانی توسط آستان قدس مبین آن است.

با وجود بیش از ۵۰ هزار صفحه اسناد حکومت افشاریه و صدهزار برگ اسناد قاجاریه در این مرکز اما اسناد دوره صفویه آن به دلیل نایابی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

گرچه این اسناد تاکنون کمتر مورد بررسی قرار گرفته اما پژوهشهای انجام شده توسط محققان برجسته‌ای مانند آن‌لمبتون^۱، مینورسکی، سوسه^۲، فلور^۳، غلامرضا ورهرام^۴ و صفت گل^۵ نشانگر میزان اهمیت این اسناد برای انجام تحقیقات تاریخی دوره صفویه است.^۶

۳. ارزیابی اثر براساس معیارها

(ارزیابیها مقایسه‌ای و نسبی می‌باشد و هیچ معیار مطلق برای اهمیت فرهنگی سند در نظر گرفته نشده است.)

۳/۱. آیا اعتبار و سندیت اثر اثبات شده است؟

(اثر معرفی شده باید نسخه‌ای اصیل باشد.)

اسناد معرفی شده از چند جنبه اعتبار و سندیت دارد

الف) نوع کاغذ: کاغذ این اسناد از لحاظ نوع جنس و محل ساخت مربوط به همین دوره است؛

ب) نگارش خط، اصطلاحات اداری و سربرگها: نمونه نگارش خط، اصطلاحات اداری و سربرگهای به کاررفته در این

اسناد را در کتب تذکره الملوک، دستور الملوک و معدود اسناد باقیمانده از همین دوره می توان دید؛

ج) مهرهای پادشاهان و رجال: برخی از این اسناد مهمور به مهر پادشاهان صفوی مانند شاه عباس اول و دوم، شاه

صفی، شاه سلیمان، شاه سلطان حسین، متولیان آستان قدس، ناظران، علمایی مانند شیخ بهایی، شیخ حر عاملی،

شیخ الاسلام مشهد و دیگر افرادی بوده که در این دوره چهره‌هایی شناخته شده به حساب می آیند و از نظر مهرشناسی

نیز حائز اهمیت است.

د) موضوع و محتوا: محتوای اسناد در زمینه های مختلف با موضوعات به کار رفته در سایر منابع همزمان، مانند نسخ

خطی، سفرنامه‌ها و برخی اسناد باقی مانده دیگر، مرتبط یا شبیه است؛

ه) مشاغل: بسیاری از مشاغل ذکر شده در این اسناد، مانند متولی، ناظر، صد ، بیماردار، جراح، تحصیلدار و غیره با

اطلاعات کلی تر در منابع دیگر ذکر شده است؛

و) وقفنامه‌های باقیمانده: اصل این وقفنامه‌ها یا سواد معتبر آن که مهرها و گواهیهای بزرگان موجود در حاشیه آنها گواه

اعتبار آن می باشد، ارزش اطلاعاتی زیادی دارد؛ مانند وقفنامه شاه عباس صفوی، عباس قلی خان شاملو و وقفنامه

عتیق علی منشی.

۳/۲. آیا این اثر بی بدیل و منحصر به فرد است و اهمیت ملی دارد؟

(کمیته ملی حافظه جهانی بایستی از اینکه سند انتخابی از اهمیت ملی برخوردار است، مطمئن شود بنابراین مدرک باید بی همتا و جایگزین ناپذیر باشد و ناپدید شدن آن یا خراب شدنش باعث فقر میراث ملی شود. این اثر باید در طول زمان یا در دوره فرهنگی خاصی تأثیر زیادی در کشور گذاشته باشد. چنین مدرکی ممکن است نماینده یک نوع باشد اما نباید چیزی با آن یکسان باشد. این اثر باید تأثیر عمده‌ای چه مثبت و چه منفی بر روند تاریخ ایران داشته باشد.)

اسناد اجتماعی، مردم‌شناسی، اداری، حرف و پیشه‌های مردمی، خوراک و تغذیه، پوشاک، بیماریها، میزان درآمد افراد، چگونگی دریافته‌ها و پرداخته‌ها، حوادث طبیعی مانند سیل، زلزله و خشکسالی از مواردی است که کمتر در اسناد عصر خود، خصوصاً در ایران انعکاس یافته یا به دوره‌های بعد منتقل شده است. متأسفانه با توجه به از بین رفتن اسناد دوره صفویه در حادثه حمله افغانها به اصفهان از نظر سندی علیرغم اهمیت این دوره در تاریخ اجتماعی و فرهنگی ایران و کشورهای همجوار اسناد زیادی باقی مانده است. از این رو این اسناد علیرغم آنکه حاوی اطلاعات مربوط به یک نهاد موقوفاتی و دینی در یک دوره ۱۵۰ ساله می‌باشد، به علت در بر داشتن اطلاعات متنوعی از این دوره که در جای دیگری نمی‌توان آن را یافت، دارای اهمیت زیادی است. همچنین این اسناد در جهت بررسی جنبه‌های گوناگون شکل‌گیری یکی از قدیمی‌ترین مؤسسات عام‌المنفعة خیریه در دنیا و تحولات و تداوم کارکردهای آن، در یک دوره تاریخی، بسیار با ارزش است که کمتر نظیری برای یافت می‌شود.

۳/۳. این اثر دارای کدام یک از معیارهای زیر می‌باشد:

(در برابر هر کدام از معیارهای انتخابی، توضیحی قابل قبول و به صورت جداگانه نوشته شود. اگر فضای خالی کافی نیست، در برگه جداگانه‌ای نوشته و پیوست شود. در ضمن توجه داشته باشید، مدرک موردنظر باید حداقل دو ضابطه از ضابطه‌های زیر را دارا باشد تا اهمیت ملی آن مشخص شود.)

الف) زمان:

(قدمت محض به تنهایی باعث اهمیت یک سند نمی‌شود اما هر سند مخلوق زمان خود است. بعضی از اسناد ممکن است در زمان خود سبب ایجاد بحران یا تغییر فرهنگی یا سیاسی مهمی شده باشند و گاهی نیز ممکن است یک سند معرف یک کشف جدید یا نخستین نمونه نوع خود باشد.) این اسناد مربوط به سالهای ۹۹۸ ق. / ۱۵۸۹ م. تا ۱۱۴۸ ق / ۱۷۳۵ م است. این مطلب به دلایلی که قبلاً ذکر شد، قابل اثبات است. بسیاری از اطلاعات این اسناد و اصطلاحات به کار رفته در آن مانند اطلاعات پزشکی، اقتصادی و اداری در منابع آن عصر نیامده یا ناقص ذکر شده که اهمیت این اسناد از این لحاظ در مقایسه با منابع و اسناد باقیمانده بیشتر مشخص می‌گردد؛

ب) مکان:

(ممکن است سند شامل اطلاعات اساسی و مهمی دربارهٔ یک منطقه تأثیرگذار در فرهنگ ملی و تاریخ ایران باشد یا خود محل، بر وقایع یا پدیده-هایی که از طریق سند معرفی می‌شود، اثر مهمی داشته باشد یا حتی ممکن است مدرک شامل توصیف محیطهای فیزیکی یا سازمانهایی باشد که ناپدید شده و اکنون اثری از آن نیست بنابراین مشخص بودن محل به وجود آمدن سند در تشخیص اهمیت آن موثر می‌باشد).

محل شکل‌گیری این اسناد خراسان و مشهد در شرق کشور ایران است که از لحاظ ارتباط با آسیای میانه و افغانستان در این دوره بسیار مهم است و در تمام دوره‌های تاریخی یکی از دلایل توجه قدرتهای سیاسی به این منطقه به لحاظ موقعیت حساس سیاسی، فرهنگی و اقتصادی آن بوده است؛ در لایه‌لای این اسناد بسیاری از اصطلاحات اداری، مناصب و نام اماکن مانند روستاها، مزارع، باغات، محلات، مدارس علمیه، کاروانسراها و محلات قدیمی ذکر شده که گاه موقعیت برخی شهرها یا روستاها را در یک دوره تاریخی نشان می‌دهد اما اکنون نشانی از آنها در دست نیست؛

ج) مردم:

(متن فرهنگی یا اجتماعی ایجاد سند ممکن است، بازتابی از جنبه‌های مهم رفتار انسانی یا موجد توسعه‌های اجتماعی، صنعتی، هنری و سیاسی باشد؛ ممکن است مبنای حرکت‌های بزرگ، تحولات، پیشرفت‌ها و سقوطها باشد؛ شاید هم تحت تأثیر گروه‌ها یا افرادی با نقش‌های تعیین‌کننده و مهم باشد).

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های اهمیت این اسناد حوزهٔ تاریخ اجتماعی و مردم‌شناسی آن است. آشنایی با طبقات اجتماعی، مشاغل و حرف در یک دوره، اعتقادات و تفکرات دینی، گروه‌های اجتماعی و مذهبی، نقش زنان در جامعه، مسائل و مشکلات رخ داده در این دوره برای طبقات اجتماعی مانند قحطی و خشکسالی، وضعیت معشیت مردم، خوراک و پوشاک و توسعهٔ اداری که پژوهش بر روی آن در نهایت، منتج به شناخت یک توسعهٔ اجتماعی از این دوران می‌گردد، از مهم‌ترین دلایل اهمیت این اسناد است؛

د) موضوع و مضمون؛

(موضوع سند ممکن است معرف توسعهٔ فکری یا تاریخی خاصی در هنر، ورزش، ایدئولوژی، سیاست، علوم انسانی، اجتماعی و طبیعی باشد.) اهمیت مضمون و محتوای این اسناد از لحاظ ارزش موضوعات و مضامینی که امروز از بین رفته و موجود نمی‌باشد و ماهیت جامع‌نگرانهٔ آن قابلیت‌های فراوانی دارد. بسیاری از اصطلاحات و مضامین به کار رفته، مشاغل و حرف سیستم و

تشکیلات اداری، تفکرات مالی عناصر اجتماعی دیدگاههای فرهنگی، کارکردهای موقوفاتی که معرف فکر و اندیشه و توسعه اجتماعی در این دوره می باشد یا امروزه وجود ندارند یا به صورت بسیار محدود در سایر منابع از آن یاد شده است. محتوای مذهبی، اجتماعی، اداری و دیوانی، پزشکی، تاریخی، جغرافیایی و ادبی این اسناد از جنبه های مختلف انسانی، اجتماعی و حتی طبیعی می تواند معرف شرایط فکری و روند تغییر و توسعه تفکر در جامعه این دوره باشد؛

ه) فرم و سبک:

(ممکن است اثر، ارزش زبان شناسی، سبک شناسی یا زیباشناختی برجسته ای داشته باشد و شاید نمونه یک نوع رسم یا یک شغل یا حامل ناپدید شده یا در حال ناپدید شدن باشد.)
بررسی انواع اسناد این مجموعه نشان می دهد که از لحاظ زبان شناسی می تواند پژوهشگران را با انواع ادبیات و نگارش مکاتبات دیوانی، اداری و طبقات اجتماعی این دوره آشنا سازد. القاب و عناوین به کار رفته در این اسناد نیز حاکی از سبک اداری خاصی می باشد که بر چگونگی شکل گیری و گسترش تشکیلات و مکاتبات اداری، سربرگهای نوشتاری اسناد، روش و سیاق به کار رفته در نگارشات، سیاق نویسی و سیستم محاسبه مالی، دلالت می کند که به غیر از این اسناد چنین مواردی را در جای دیگر نمی توان مشاهده کرد.
برخی اصطلاحات اسنادی موجود در ارقام، احکام، فرامین، پروانچه ها و طومارها نیز با ارزش است. همچنین برخی اصطلاحات پزشکی و داروها که مختص این منطقه بوده یا اصطلاحات اقتصادی را که خاص این دوره بوده و فقط می توان در این اسناد پیدا نمود، از دلایل اهمیت این اسناد به شمار می رود. هر چند بیشتر این اسناد فرد است و قابلیت زیبایی شناسی برجسته ای ندارد اما اهمیت اطلاعات منسوخ شده آن بسیار ارزشمند است.

۳/۴. آیا نکاتی درباره کمیاب و نادر بودن این اثر، یکپارچگی و تمامیت، و کامل بودن آن وجود دارد؟ آیا خطری این اثر را تهدید می کند؟ آیا درباره مدیریت اثر نکته ای وجود دارد؟

این مجموعه اسناد اداری - موقوفاتی در نوع خود در ایران و دنیا بی نظیر است؛ در ایران به دلیل کمبود اسناد دوره صفویه و اهمیت مجموعه و محتوای آن و در دنیا به دلیل نبود یک مجموعه اسناد مدون تشکیلاتی درباره یک نهاد و مؤسسه مذهبی و عام‌المنفعه در این دوره زمانی با ارزش.

۴. اطلاعات حقوقی

۴/۱. اطلاعات مربوط به مالک اثر: (چنانچه اثر متعلق به فرد خاصی است)

نام: - نام خانوادگی: -

نشانی محل کار: -

شماره تلفن محل کار: -

شماره نمابر محل کار: -

پست الکترونیک: -

نشانی منزل: -

شماره تلفن منزل: -

شماره تلفن یا نشانی دیگری که در صورت لزوم بتوان با آن تماس گرفت: -

۴/۲. اطلاعات مربوط به مسئول نگهداری اثر:

نام سازمان: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

نام و نام خانوادگی: دکتر علی محمد برادران رفیعی

سمت: رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

نشانی محل کار: ایران، مشهد، حرم مطهر حضرت علی بن موسی الرضا، بست شیخ طوسی، ساختمان مرکزی

شماره تلفن محل کار: ۵۱۱۲۲۱۵۵۶۵ (+۹۸)

شماره نماپر محل کار: ۵۱۱۲۲۲۰۸۴۵ (+۹۸)

پست الکترونیک: -

نشانی منزل: -

شماره تلفن منزل: -

شماره تلفن یا نشانی دیگری که در صورت لزوم بتوان با آن تماس گرفت: ۵۱۱۲۲۲۱۱۴۹ (+۹۸)

۴/۳. وضعیت حقوقی اثر:

الف) نوع مالکیت اثر (عمومی، شخصی و غیره): ملی؛

ب) چگونگی دسترسی به اثر: بر اساس ضوابط بخش مدیریت اسناد؛

ج) متولی (نگهدارنده اثر): ابوالفضل حسن آبادی؛

د) سایر عوامل مرتبط با وضعیت حقوقی اثر: -

۵. طرح مدیریتی

۵/۱. آیا طرح یا طرح‌های مدیریتی برای نگهداری بهتر این اثر در نظر گرفته شده است؟

(اگر طرح ویژه‌ای برای حفظ و نگهداری بهتر این اثر موجود است، خلاصه‌ای از آن پیوست شود و اگر پاسخ منفی می‌باشد، اطلاعاتی درباره‌ی روش فعلی نگهداری و حفاظت این اثر به پیوست ارسال شود.)

با توجه به حجم زیاد اسناد، انجام کارهای مدیریتی برای آن مستلزم هزینه‌ی زیاد است که برخی از کارهای مدیریتی برای

آن انجام شده و بعضی در دست بررسی است. فعالیت‌های انجام‌گرفته بر روی این اسناد به شرح زیر است:

تهیه‌ی سی‌دی و اسکن: انجام‌شده

نمایه‌سازی موضوعات: انجام‌شده

تهیه‌ی میکروفیلم: در دست بررسی

آفت‌زدایی: انجام‌شده

فهرست‌نویسی: انجام‌شده

مرمت: در دست انجام

۶. رایزنی‌های مرتبط با اثر

۶/۱. اطلاعاتی درباره‌ی جلسات مشورتی که برای انتخاب این اثر با مراجع زیر برگزار شده، ارائه شود:

الف) مالک اثر: -؛

ب) متولی اثر: -؛

ج) گروه ارزیابی کمیته ملی حافظه جهانی: -؛

د) کمیته ملی حافظه جهانی: -؛

ه) سایر موارد: -

بیش از بیست جلسه در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، کمیته ملی حافظه جهانی و گروه کارشناسی برای بررسی این اثر تشکیل شد.

بخش ب) اطلاعات فرعی

(اطلاعات فرعی در تصمیم‌گیری برای انتخاب اثر تأثیری ندارد؛ این اطلاعات در بانک داده‌ها به عنوان اطلاعات اضافی وارد می‌شود.)

۷. ارزیابی خطرات

۷/۱. انواع خطراتی که اثر را تهدید می‌کند، ذکر شود.

الف) رطوبت و دمای محل نگهداری اسناد فعلاً در حد استاندارد نیست که به تدریج این امر صورت خواهد گرفت؛

ب) مرمت اسناد در دست انجام است اما حجم زیاد آن و کندی کار مرمت سنتی، کار را با مشکل زمان مواجه کرده است؛

ج) سیستم‌های امنیتی در حد مطلوب وجود ندارد و لازم است، تجهیزات پیشرفته‌تری تهیه شود.

۸. وضعیت نگهداری

۸/۱. اطلاعات کاملی درباره وضعیت نگهداری اثر ارائه شود.

(جهت اطلاعات بیشتر به راهنمای ضمیمه مراجعه گردد.)

این مجموعه ۶۹ هزار صفحه‌ای در کنار سایر اسناد قدیمی در جعبه‌های پروپیلین و در قفسه‌های فلزی نگهداری می‌شود. اسناد هر جعبه برحسب موضوع دسته‌بندی شده است و در مخزن نگهداری می‌شود. دما و رطوبت در حد استاندارد نیست و سعی بر آن است تا در فواصل معین زمانی، گرد و غبار از مجموعه گرفته شود. علاوه بر آن در زمانهای مشخص مخازن سمپاشی شده و از اسناد جهت بررسی آسیبها و جلوگیری از گسترش بیماریهای قارچی نمونه‌برداری می‌شود.

بخش ج (ارائه كننده اثر:

اين فرم ارائه شده توسط

نام: ابوالفضل نام خانوادگی: حسن آبادی

امضاء تاریخ

پینوشتها

۱. آن لمبتون، مالک و زارع در ایران، ترجمه منوچهر امیری، مرکز انتشارات علمی فرهنگی، تهران، ۱۳۶۲.
۲. هربرت سوسه، پژوهشی در تشکیلات دیوان اسلامی بر مبنای اسناد در دوران آق قویونلو، قراقویونلو و صفویه، ترجمه غلامرضا ورهرام، موسسه مطالعات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۷.
3. Willem, Floor, *Fiscal History of Iran in safaavid ana qajar priod*, Biblioteca press, New York, 1988
4. ورهرام، غلامرضا، بررسی چند سند تاریخی سیورغال و مسلمی، «مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی»، شماره سوم، سال بیستم، پاییز ۱۳۶۶.
۵. منصور صفتگل، ساختار نهاد و اندیشه‌های دینی در ایران عصر صفوی، رسا، تهران، ۱۳۸۱.
۶. استفاده از محتوا در دفتر اسناد مرکز در موضوعاتی مانند مهمانسرای رضوی، متولیان آستان قدس رضوی در دوره صفویه، دارالشفاء و شربتخانه در دوره صفویه و موضوعاتی که هم اکنون در دست بررسی است؛ مانند وقف و موقوفات این دوره:
الف) ارائه مقاله اهمیت اسناد در تحقیقات تاریخی دوره صفویه توسط دو تن از کارشناسان مرکز اسناد آستان قدس رضوی در همایش بین المللی ایران زمین در گستره تاریخ صفویه، ۱۳۸۳؛
ب) ارائه مقاله در موضوع سیورغال در دوره صفویه در کنفرانس بین المللی مطالعات ایرانی در لندن، ۱۳۸۵؛
ج) استفاده از اسناد در نمایشگاه‌های مختلف مانند تشکیلات اداری پانصد ساله آستان قدس، ۱۳۸۲، تعزیه و عزاداری، ۱۳۸۳، وقف و موقوفات، ۱۳۸۴.